

بسمه تعالی
تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

بدینوسیله گواهی می شود آقای احسان رنجبر در تاریخ ۹۱/۴/۱۰ از رساله دکتری ۱۸ واحدی خود با عنوان در جستجوی رمز پایداری میادین شهری در بافت تاریخی بوشهر دفاع کرده است. اعضای هیات داوران نسخه نهایی این رساله را از نظر فرم و محتوا بررسی کرده و پذیرش آنرا برای دریافت درجه دکتری تخصصی (Ph.D) تأیید می نمایند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر محمد رضا پورجعفر	استاد	
۲-استاد مشاور اول	دکتر مجتبی انصاری	دانشیار	
۳- استاد مشاور دوم	دکتر محمد رضا بمانیان	دانشیار	
۴- استاد ناظر داخلی	دکتر مجتبی رفیعیان	دانشیار	
۵- استاد ناظر داخلی	دکتر علی اکبر تقوایی	دانشیار	
۶- استاد ناظر خارجی	دکتر جهانشاه پاکزاد	استاد	
۷- استاد ناظر خارجی	دکتر سید بهشید حسینی	استادیار	
۸- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	دکتر علی اکبر تقوایی	دانشیار	

آیین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاستهای پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آیین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب احسان رنجبر دانشجوی رشته معماری ورودی سال تحصیلی ۱۳۸۶ مقطع دکترا دانشکده هنر و معماری متعهد می شوم کلیه نکات مندرج در آیین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته های علمی مستخرج از پایان نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین نامه فوق الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:

تاریخ: ۱۳۹۱/۹/۱۱

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته **معماری** است که در سال **۱۳۹۱** در دانشکده **هنر و معماری** دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای **دکتر محمدرضا پورجعفر**، مشاوره جناب آقای **دکتر مجتبی انصاری** و مشاوره جناب آقای **دکتر محمدرضا بمانیان** از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب **احسان رنجبر** دانشجوی رشته **معماری** مقطع **دکترای تعهد** فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: احسان رنجبر

تاریخ و امضا: ۱۳۹۱/۹/۱۱

دانشکده هنر و معماری

رساله دکتری رشته: معماری

در جستجوی رمز پایداری میادین شهری در بافت تاریخی بوشهر

احسان رنجبر

استاد راهنما:

دکتر محمدرضا پورجعفر

استاد مشاور اول:

دکتر مجتبی انصاری

استاد مشاور دوم:

دکتر محمدرضا بمانیان

تیر ۱۳۹۱

تقدیم به

همه خوبیهای مادر و پدر

چرا که خدواند فرمود: "مرا و پدر و مادرتان را سپاسگزار باشید."

و

تقدیم به

همراه همیشه زندگی، نجمه، به خاطر پاکی های درونش

سپاس از:

استاد راهنمای ارجمند، دکتر محمد رضا پورجعفر به خاطر همه درس های طراحی شهری
اساتید گرانقدر مشاور، دکتر مجتبی انصاری و دکتر محمدرضا بمانیان به خاطر همه
همراهی های دوران تحصیل

دکتر مجتبی رفیعیان به خاطر آموختن از نخستین تجربه های حرفه ای در تهران
دکتر لطف ا... نبوی به خاطر تغییر نگاهم در روش شناسی

.

.

.

خانواده همسرم به خاطر همه آرامش هایی که فراهم آوردند

.

مردم بی آلایش بوشهر

دوستان همراهم: احمد صالحی، فرزانه حسینی، مهنوش شاهین راد

رحیم بارگاهی، مهبد غانمی، کیوان خلیجی

دانشجویان طراحی شهری دانشگاه تربیت مدرس

.

.

.

.

و دکتر علی اکبر تقوایی

که وجودشان همواره برایم تذکری است بر راهی روشن به سوی نیکی

چکیده

با وجود آنکه موضوع پایداری شهری از دهه ۹۰ به عنوان پارادایم مسلط شهرسازی مطرح شده و حرکت به سوی شهر پایدار به عنوان یک ایده آل در شهرسازی مطرح شده است، نسبت ابعاد مختلف پایداری و چگونگی اثر متقابل آنها در رسیدن به پایداری مورد کاوش قرار نگرفته است. در یک نگاه نقادانه دیگر دامنه تبیین این مفهوم در مقیاس های خرد طراحی شهری همچون فضاهای عمومی شهری و گونه های مختلف این فضاها به خوبی بررسی نشده است.

در میان فضاهای عمومی شهری، میدان های شهری همواره به عنوان یکی از شاخص ترین فضاها در راستای ایجاد هویت شهری مطرح بوده اند. بررسی موضوع پایداری در میدان های شهری در ادبیات طراحی شهری معاصر دامنه وسیعی ندارد و از مجموع مطالعات موجود نمی توان به تبیین روشنی از مفهوم میدان شهری پایدار رسید. از این رو این رساله بر این نکته تاکید دارد که با بررسی نمونه هایی که بتوان در یک بازه زمانی قابل توجه، ابعاد مختلف پایداری در میدان های شهری را در کنار هم سنجید، می توان به درک روشنی از مفهوم میدان های شهری پایدار دست یافت.

بافت تاریخی بوشهر با داشتن سابقه اقتصادی قوی از دوره قاجاریه به عنوان مهمترین بندر تجاری ایران، داشتن زمینه های فرهنگی و اجتماعی در شکل آئین های جمعی مختلف و همچنین قرار گرفتن در شرایط محیطی خاص، یک نمونه غنی جهت بررسی مفهوم پایداری در میدان های شهری است. با وجود این سابقه غنی میزان پژوهش های منسجم انجام شده در مورد بافت تاریخی بوشهر بسیار محدود است.

هدف اصلی پژوهش دستیابی به یک چارچوب مناسب جهت تبیین پایداری میدان های شهری در بافت تاریخی بوشهر است. در عین حال حرکت به سوی حل مساله چارچوبی عمومی جهت تحلیل پایداری فضاهای عمومی شهری و به صورت ویژه میدان ها را فراهم می آورد.

روش عمومی پژوهش، استفاده از سه مرحله مساله، نظریه و آزمون روش علمی است که داده ها همواره به عنوان شواهد مورد استفاده قرار گرفته و گردآوری داده ها بر همین اساس صورت می گیرد. مبتنی بر مدل پیشنهادی پژوهش جهت تحلیل پایداری در میدان های شهری، روش شناخت نمونه موردی پژوهش جهت تدوین نظریه خاص ارائه گردیده است. در گردآوری داده ها از مطالعات اسنادی، بازدید میدانی، پرسشنامه و مشاهده فعال استفاده شده و در آزمون فرضیه ها از روش های تحلیل تفسیری-تاریخی، استدلال منطقی، مدلسازی و تحلیل محتوا استفاده می شود.

نتایج پژوهش نشان می دهد که می توان مدل سه سطحی جدیدی مبتنی بر رمز پایداری میدان های شهری تعریف کرد. این رمز از لحاظ محتوایی و صوری به قدری قوت دارد که بر تمام ابعاد موثر بر پایداری اثرگذار بوده و ضامن حفظ هویت میدان در طول زمان است. همچنین تحلیل این مدل در بافت تاریخی بوشهر نشان می دهد که از میان ابعاد ۴ گانه اقتصادی-سیاسی، اجتماعی-فرهنگی، محیطی و مدیریتی، اهمیت بعد اجتماعی-فرهنگی در پایداری میدان های شهری بافت تاریخی بیشتر بوده است. جستجوی رمز پایداری به عنوان هسته مرکزی مدل پیشنهادی، نشان می دهد که ترکیب دو موضوع برگزاری مراسم آئینی و تاثیر مساجد بر حفظ هویت این مراسم رمز پایداری میدان های شهری در بافت تاریخی بوشهر بوده است.

واژگان کلیدی: پایداری میدان های شهری، بافت تاریخی بوشهر، مراسم آئینی، کیفیت فضای شهری

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ه.....	فهرست تصاویر.....
ط.....	فهرست نمودارها.....
ک.....	فهرست جدول ها.....
۱.....	فصل اول: تعریف مساله، چارچوب روش شناسی عمومی پژوهش .....
۲.....	۱- تعریف مساله، چارچوب روش شناسی عمومی پژوهش.....
۲.....	۱-۱- تعریف مساله .....
۶.....	۱-۲- سوالات و اهداف اصلی پژوهش .....
۷.....	۱-۳- فرضیه های پژوهش .....
۷.....	۱-۴- قلمرو پژوهش .....
۷.....	۱-۵- ضرورت انتخاب موضوع.....
۸.....	۱-۶- روش شناسی عمومی پژوهش.....
۸.....	۱-۶-۱- بررسی مفهوم روش علمی در حوزه های معماری و شهرسازی .....
۱۴.....	۱-۶-۲- ساختار عمومی روش پژوهش.....
۱۴.....	۱-۷- جنبه های نوآوری .....
۱۵.....	۱-۸- فرایند پژوهش.....
۱۷.....	فصل دوم : بررسی پیشینه پژوهش و ادبیات موضوع.....
۱۸.....	۲- بررسی پیشینه پژوهش و ادبیات موضوع.....
۱۸.....	۲-۱- مقدمه.....
۱۹.....	۲-۲- مفهوم پایداری شهری .....
۱۹.....	۲-۲-۱- خاستگاه و ریشه های شکل گیری .....
۱۷.....	۲-۲-۲- مفهوم، تعاریف و ابعاد توسعه پایدار.....
۲۴.....	۲-۲-۳- طراحی شهری پایدار و الگوهای پیشنهادی.....
۳۸.....	۲-۲-۴- بررسی پایداری در مقیاس فضاهای عمومی شهری .....
۳۹.....	۲-۳-۱- مفهوم پایداری در میدان های شهری و عوامل موثر بر آن .....
۴۰.....	۲-۳-۲- مفهوم میدان شهری پایدار .....
۴۵.....	۲-۳-۳- عوامل موثر بر پایداری میدان شهری .....

- ۴۵.....مفهوم کیفیت و پایداری میدان شهری ۱-۲-۳-۲
- ۵۷.....حس مکان و میدان پایدار ۲-۲-۳-۲
- ۶۶.....پایداری میدان شهری در بافت های تاریخی ۴-۲
- ۶۷.....میدان Romerburg فرانکفورت، آلمان ۱-۴-۲
- ۷۱.....میدان Grand Place بروکسل، بلژیک ۲-۴-۲
- ۷۵.....میدان Raekja تالین، استونی 2-4-3-
- ۷۸.....میدان Old Town Square پراگ، جمهوری چک ۴-۴-۲
- ۸۱.....میدان Trafalgar لندن، انگلستان ۵-۴-۲
- ۸۵.....شبکه فضاهای عمومی شهری پایدار در بافت تاریخی شیراز ۶-۴-۲
- ۹۰.....جمع بندی ۵-۲

فصل سوم : نقد تحلیلی و تدوین چارچوب نظری پژوهش ۹۱

- ۹۲.....نقد تحلیلی و تدوین چارچوب نظری پژوهش ۳-۳
- ۹۲.....مقدمه ۱-۳
- ۹۲.....نقد تحلیلی در ابعاد مختلف ۲-۳
- ۹۸.....تدوین چارچوب نظری و نظریه عام پژوهش ۳-۳
- ۱۰۰.....چارچوب روش شناخت نمونه موردی پژوهش جهت تدوین نظریه خاص ۴-۳

فصل چهارم : بررسی عمومی بافت تاریخی بوشهر به عنوان بستر پژوهش ۱۰۱

- ۱۰۲.....بررسی بافت تاریخی بوشهر به عنوان بستر پژوهش ۴-۴
- ۱۰۲.....مقدمه ۱-۴
- ۱۰۲.....شکل گیری بافت تاریخی بوشهر ۲-۴
- ۱۰۳.....بوشهر از دوران باستان تا افشاریه ۱-۲-۴
- ۱۰۵.....بوشهر از دوره افشاریه بعد ۲-۲-۴
- ۱۱۲.....ساختار فضایی و عناصر مهم بافت تاریخی بوشهر ۳-۴
- ۱۲۲.....میدان و تحول مفهومی آن در بافت تاریخی بوشهر از گذشته تاکنون ۴-۴
- ۱۲۴.....بررسی ابعاد محیطی موثر بر کالبد بافت تاریخی بوشهر ۵-۴
- ۱۲۴.....شرایط اقلیمی بافت تاریخی بوشهر ۱-۵-۴
- ۱۲۸.....تاثیر شرایط محیطی بر سیمای بافت و فضاهای شهری ۲-۵-۴
- ۱۳۰.....وضعیت فعلی بافت تاریخی بوشهر و میدان ها از دید محیطی ۳-۵-۴
- ۱۳۰.....بررسی ابعاد فرهنگی-اجتماعی در بافت تاریخی بوشهر ۶-۴

۱۳۱.....	۴-۶-۱- مراسم و آئین های مذهبی
۱۳۸.....	۴-۶-۲- خیام خوانی و مراسم شادی
۱۳۸.....	۴-۶-۳- مدرسه و روزنامه و ماهیت چندفرهنگی
۱۳۹.....	۴-۶-۴- بررسی جایگاه میدان ها در ارتباط با ابعاد اجتماعی و فرهنگی
۱۳۹.....	۴-۷-۷- بررسی ابعاد اقتصادی - سیاسی موثر بر بافت تاریخی بوشهر
۱۳۹.....	۴-۷-۱- تجارت در بوشهر
۱۴۶.....	۴-۷-۲- بوشهر کانون روابط سیاسی اقتصادی ایران و غرب در دوره قاجاریه
۱۵۶.....	۴-۷-۳- بررسی جایگاه ابعاد اقتصادی-سیاسی در ارتباط با میدان های بافت تاریخی
۱۵۷.....	۴-۸- بررسی ابعاد مدیریتی موثر بر بافت تاریخی بوشهر
۱۵۸.....	۴-۹- جمع بندی

فصل پنجم: تبیین فرضیه های پژوهش و روش شناسی آزمون ۱۶۲

۵- تبیین فرضیه های پژوهش و روش شناسی آزمون ۱۶۳

۱۶۳.....	۵-۱- مقدمه
۱۶۳.....	۵-۲- بسط فرضیه های پژوهش
۱۶۷.....	۵-۳- روش شناسی و فرایند آزمون
۱۷۲.....	۵-۴- جمع بندی

فصل ششم: آزمون و تحلیل ۱۷۲

۶- آزمون و تحلیل ۱۷۳

۱۷۳.....	۶-۱- مقدمه
۱۷۳.....	۶-۲- گام اول آزمون: مقایسه تحولات و میزان اثرگذاری ابعاد موثر بر پایداری میدان های شهری بافت تاریخی بوشهر
۱۷۳.....	۶-۲-۱- تحلیل تحولات کالبدی و عملکردی میدان ها
۱۸۵.....	۶-۲-۲- تحلیل تحولات بعد اقتصادی در ارتباط با پایداری میدان ها
۱۹۲.....	۶-۲-۳- تحلیل تحولات بعد محیطی در ارتباط با پایداری میدان ها
۱۹۲.....	۶-۲-۳-۱- روش آزمون اول: استدلال منطقی
۲۰۴.....	۶-۲-۳-۲- آزمون دوم: مدلسازی
۲۱۲.....	۶-۲-۴- تحلیل تحولات بعد مدیریتی در ارتباط با پایداری میدان ها
۲۱۵.....	۶-۲-۵- تحلیل تحولات بعد اجتماعی در ارتباط با پایداری میدان ها
۲۱۷.....	۶-۲-۶- نتیجه گام اول آزمون

۳-۶- گام دوم آزمون: کاوش محتوای مراسم آئینی در میدان ها در کنار مساجد و تحلیل

۲۱۸..... اثرگذاری آنها بر پایداری میدان ها

۲۳۴..... ۴-۶- گام سوم آزمون: سنجش نظرات کاربران

۲۴۱..... ۵-۶- جمعبندی

فصل هفتم : نتایج ۲۴۳

۲۴۴..... ۷- نتایج

۲۴۴..... ۱-۷- جمعبندی جامع در راستای فراهم آوردن بستر نظریه

۲۵۰..... ۲-۷- بررسی آزمون فرضیه در راستای پاسخ به پرسش های پژوهش و تدوین نظریه پژوهش

۲۵۷..... ۳-۷- بررسی ابعاد، ماهیت و سودمندی نظریه پژوهش

۲۵۸..... ۴-۷- تبیین زمینه پژوهش های آتی

۲۶۰..... منابع

۲۶۴..... پیوست ۱: مراسم و آئین های اجتماعی دیگر در بافت تاریخی بوشهر

۲۶۷..... پیوست ۲: محتوای انواع مراسم مذهبی در بافت تاریخی بوشهر

۲۷۷..... پیوست ۳: پرسشنامه

۲۷۹..... چکیده انگلیسی

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۲۱	تصویر ۱: توسعه وابسته به اتومبیل در تضاد با کارایی انرژی. ماخذ: (CARMONA(2003:39).....
۴۱	تصویر ۲: سه اصل کامیلو سیتته در میدان ۱-پلان توریینی، ۲-پلان عمیق و ۳- پلان گسترده.....
۴۱	ماخذ: (CARMONA (2003:143).....
۴۱	تصویر ۳: انواع میدانهای زوکر. ماخذ: (CARMONA (2003:144).....
۶۹	مجموعه تصاویر ۴: میدان اصلی بافت تاریخی فرانکفورت، تخریب در جنگ و وضعیت فعلی.....
۷۳	مجموعه تصاویر ۵: میدان اصلی بافت تاریخی بروکسل، ماخذ: نگارنده، جولای ۲۰۱۱.....
۷۶	مجموعه تصاویر ۶: میدان اصلی بافت تاریخی تالین، استونی. ماخذ: نگارنده، جولای ۲۰۱۱.....
۷۹	مجموعه تصاویر ۷: میدان اصلی بافت تاریخی پراگ، ماخذ: نگارنده، جولای ۲۰۱۱.....
۸۲	مجموعه تصاویر ۸: میدان ترافالگار لندن، ماخذ: نگارنده، دسامبر ۲۰۱۱.....
۸۵	تصویر ۹: الگوی توسعه شیراز در دوره آل بویه. ماخذ: توسلی، ۱۳۷۱: ۶۶.....
۸۶	تصویر ۱۰: مسجد جامع نو و محور اصلی درخت و آب. ماخذ: نگارنده بر اساس عکس ۱۳۳۵.....
۸۷	تصویر ۱۱: میدانچه جلوی مرقد محمد بن موسی(ع). ماخذ: نگارنده بر اساس عکس ۱۳۳۵.....
۸۸	تصویر ۱۲: میدانچه جلوی مرقد احمد بن موسی(ع). ماخذ: نگارنده بر اساس عکس ۱۳۳۵.....
۱۱۰	تصویر ۱۴: بوشهر در زمان فتحعلی شاه از کتاب "پارس" لویی دوبو، ماخذ: حمیدی، ۱۳۸۴: ۴۷.....
۱۱۰	تصویر ۱۳: نقشه تاریخی بوشهر توسط روس ها. ماخذ: حمیدی، ۱۳۸۴: ۵۳.....
۱۱۱	تصویر ۱۵: بقایای کشتی های نادر شاه، از کتاب دیولافوا ۱۸۸۷. ماخذ: حمیدی، ۱۳۸۴: ۵۳.....
۱۱۱	تصویر ۱۶: بوشهر سال ۱۸۸۰. ماخذ: ماخذ: حمیدی، ۱۳۸۴: ۵۳.....
۱۱۱	تصویر ۱۷: بوشهر از کتاب سفرنامه اوژن فلاندن. ماخذ: حمیدی، ۱۳۸۴: ۵۳.....
۱۱۲	تصاویر ۱۸ و ۱۹: محدوده کلی محلات، حصار جنوبی، تجارخانه ها. ماخذ: نگارنده.....
۱۱۳	تصویر ۲۰ سمت راست بالا: دیوار جنوبی شهر. بی تاه بی جا.....
۱۱۳	تصویر ۲۱ سمت راست پایین: دیوار غربی شهر. بی تاه بی جا.....
۱۱۳	تصویر ۲۲ سمت چپ: روند شکل گیری و توسعه بافت تاریخی بوشهر از شرق به غرب. ماخذ: کولیوند، بی تا.....
۱۱۸	تصاویر ۲۳ و ۲۴: نمونه ای از بلوک های شهری بر اساس عکس هوایی ۱۳۳۵.....
۱۱۸	تصاویر ۲۵-۲۶: نمونه هایی از معابر بافت تاریخی بوشهر. ماخذ: نگارنده، تابستان ۱۳۸۶.....
۱۲۲	تصویر ۲۷: عمارت کوتی. ماخذ: آرشيو ميراث فرهنگي.....
	تصاویر ۲۸-۳۱: شکل اولیه میدان های اصلی بافت تاریخی بوشهر بر اساس عکس هوایی ۱۳۳۵. بالا راست: کوتی، چپ: دهدشتی،
۱۲۴	پایین راست: بهبهانی، چپ: شنبدی.....

- تصویر ۳۲: تجمع در میدان دهدشتی، بی تا، بی جا..... ۱۵۶
- تصویر ۳۳: وضعیت کیفیت ابنیه در بافت تاریخی بوشهر، ماخذ: جبارنیا و همکاران ۱۵۸
- تصویر ۳۴: عکس هوایی بافت تاریخی بوشهر سال ۱۳۳۵. منبع: سازمان نقشه برداری ۱۷۴
- تصویر ۳۵: عکس هوایی سال ۱۳۴۳ و موقعیت خیابان انقلاب (ششم بهمن)..... ۱۷۵
- تصویر ۳۶: موقعیت بازار آهنگرها و تخریب و تبدیل آن به خیابان..... ۱۷۷
- تصویر ۳۷: عکس هوایی سال ۱۳۸۱، موقعیت بندرگاه توسعه یافته و خیابان آهنگران در شرق ۱۷۸
- تصویر ۳۸: ضلع غربی بافت تاریخی بوشهر. ۱۳۸۱. منبع: جبارنیا و همکاران، ۱۳۷۸: ۳۱۰ ..... ۱۷۹
- تصویر ۳۹: ضلع شرقی بافت تاریخی بوشهر. ۱۳۸۱. منبع: جبارنیا و همکاران، ۱۳۷۸: ۳۱۰ ..... ۱۷۹
- تصویر ۴۰: میدان کوتی، وضعیت اولیه و تصاویر جدید از وضعیت فعلی. ماخذ: نگارنده ۱۸۱
- تصویر ۴۱: میدان بهبهانی، وضعیت اولیه و فعلی. ماخذ: نگارنده ۱۸۲
- تصویر ۴۲: میدان بهبهانی، وضعیت اولیه، تصاویر فعلی. ماخذ: نگارنده ۱۸۳
- تصویر ۴۳: تغییرات مسجد و میدان دهدشتی. ماخذ: نگارنده ۱۸۴
- تصویر ۴۴: وضعیت فعلی میدان شنیدی. شکل محدود شدن میدان قدیمی و شکل گیری یک میدان جدید و حسینیه در ورودی مسجد. ماخذ: نگارنده ۱۸۵
- تصویر ۴۶: بازار قنادی در نزدیکی میدان ورودی شهر. ماخذ: نگارنده بر اساس عکس ۱۳۳۵ ..... ۱۸۷
- تصویر ۴۵: بازار میوه فروش ها و سبزی فروشها. ماخذ: آرشیو میراث فرهنگی از تصاویر سال ۱۳۵۲ ..... ۱۸۷
- تصویر ۴۷: خیابان شاهپور (لیان فعلی) و راسته تجاری. ماخذ: آرشیو میراث فرهنگی ۱۳۵۲ ..... ۱۸۷
- تصویر ۴۸: موقعیت بازارهای اصلی بوشهر در ارتباط با عناصر اصلی ساختار شهر. ماخذ: نگارنده ۱۸۸
- تصویر ۴۹: مسجد کوفه به رنگ زرد در میدان مجاور تجارتخانه مهربان ماخذ: نگارنده بر اساس عکس ۱۳۵۲ ..... ۱۸۸
- تصویر ۵۰: موقعیت محدوده اصلی بازار در بافت در نزدیکی بندرگاه شرقی. ماخذ: نگارنده بر اساس عکس ۱۳۳۵ ..... ۱۸۹
- تصویر ۵۱: تجارتخانه مهربان. ماخذ: آرشیو میراث فرهنگی ۱۳۵۲ ..... ۱۸۹
- تصویر ۵۲: سقف بازارهای قصاب ها و میوه فروشها. ماخذ: آرشیو میراث فرهنگی، ۱۳۵۲ ..... ۱۹۱
- تصویر ۵۳: بازار بالا یا بازار قدیمی. ماخذ: آرشیو میراث فرهنگی، ۱۳۵۲ ..... ۱۹۱
- تصویر ۵۴: بازار میوه فروش ها. ماخذ: آرشیو میراث فرهنگی، ۱۳۵۲ ..... ۱۹۱
- تصویر ۵۵: بازار قصاب ها. ماخذ: آرشیو میراث فرهنگی، ۱۳۵۲ ..... ۱۹۱
- تصویر ۵۷: بازار مرغ فروش ها. ماخذ: آرشیو میراث فرهنگی، ۱۳۵۲ ..... ۱۹۱
- تصویر ۵۶: بازار زرگرها. ماخذ: آرشیو میراث فرهنگی، ۱۳۵۲ ..... ۱۹۱
- تصاویر ۶۰-۵۸: بخش هایی از وضعیت فعلی بازار در محله دهدشتی. ماخذ: نگارنده ۱۹۲
- تصاویر ۶۳-۶۱: معابر و نمونه پیش آمدگی ها. ماخذ: میراث فرهنگی بوشهر ۱۹۷
- تصویر ۶۴: قرار گیری ساختمان بلند در کنار ساختمان های کوتاه و فرم شکسته میدان دهدشتی. ماخذ: نگارنده بر اساس عکس ۱۳۵۲ ..... ۱۹۸
- تصاویر ۶۷-۶۵: نمونه های طارمه. ماخذ: میراث فرهنگی ۲۰۰
- تصاویر ۷۰-۶۸: انواع شناسیر. ماخذ: میراث فرهنگی بوشهر ۲۰۰

- تصاویر ۷۱-۷۲ : نمونه های پنجره. ماخذ: میراث فرهنگی..... ۲۰۱
- تصاویر ۷۳-۷۷ : نمونه بون. ماخذ: میراث فرهنگی..... ۲۰۲
- تصویر ۷۸: نمونه شبکه بندی سه بعدی کروی با واحدهای مثلثی. ماخذ: نگارنده..... ۲۰۶
- تصویر ۷۹ : گام دوم، شبکه بندی در محیط GAMBIT. ماخذ: نگارنده..... ۲۰۶
- تصویر ۸۰: گام اول، آماده سازی فایل در محیط AOUTOCAD. ماخذ: نگارنده..... ۲۰۶
- تصویر ۸۱: تغییر تراکم شبکه بندی. ماخذ: نگارنده..... ۲۰۷
- تصویر ۸۲: تراکم شبکه بندی در نزدیکی محدوده مورد مطالعه. ماخذ: نگارنده..... ۲۰۷
- تصویر ۸۳: قابلیت بررسی بردارهای جریان در نقاط مختلف..... ۲۰۸
- تصویر ۸۴: نمونه خروجی FLUENT بر اساس سرعت باد. ماخذ: نگارنده..... ۲۰۸
- تصویر ۸۵: نمونه تحلیل سرعت باد در گوشه ها و ایجاد گرداب های باد. ماخذ: نگارنده..... ۲۰۹
- مجموعه تصاویر ۸۶: تحلیل مقایسه ای الگوی جریان در دو حالت میدان کوتی. ماخذ: نگارنده..... ۲۱۰
- تصویر ۸۷: تحلیل جریان باد و هدایت آن در گذرهای اصلی محله کوتی. ماخذ: نگارنده..... ۲۱۱
- تصویر ۸۸: حوزه های طراحی پیشنهادی در طرح تفصیلی بافت تاریخی بوشهر..... ۲۱۳
- تصویر ۸۹: کیفیت ابنیه میدان کوتی در طرح تفصیلی ویژه بافت تاریخی بوشهر..... ۲۱۴
- تصویر ۹۰: راهبردهای پیشنهادی میدان کوتی در طرح تفصیلی ویژه بافت تاریخی بوشهر..... ۲۱۴
- تصویر ۹۱: تصویری تاریخی از برگزاری مراسم مذهبی در بافت. بی تا، بی جا..... ۲۱۹
- تصویر ۹۳ و ۹۴: مراسم سنج و دمام مسجد شنیدی، ۲۸ صفر ۱۳۸۹. حضور گروههای مختلف سنی. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۳
- تصویر ۹۲: مراسم سنج و دمام مسجد شنیدی، ۲۸ صفر ۱۳۸۹. حضور گروههای مختلف سنی. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۳
- تصویر ۹۶: کودک با دمام، عاشورای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۴
- تصویر ۹۵: مراسم سنج و دمام مسجد شنیدی، ۲۸ صفر ۱۳۸۹. همراهی مردم با گروه تا مسجد. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۴
- تصویر ۹۷: مجموعه تصاویر مسجد بهبهانی از مراسم آئینی: سنج و دمام، سینه زنی، قلندرخانه، بوق شاخی، شال هدیه به نوحه خوان، پارچه های آماده سازی فضا. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۵
- تصویر ۹۸: مراسم سینه زنی، مسجد بهبهانی، ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۶
- تصویر ۹۹: مراسم سینه زنی، مسجد بهبهانی، ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۶
- تصویر ۱۰۰: آماده سازی فضای میدان بهبهانی، عاشورای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۷
- تصویر ۱۰۱: دیدار دوستان و آشنایان در مراسم، عاشورای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۷
- تصویر ۱۰۲: حضور مردم در مراسم، مسجد بهبهانی، عاشورای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۸
- تصویر ۱۰۳: دیدار دوستان و آشنایان و عکس یادگاری با نوحه خوان پس از مراسم، عاشورای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۸
- تصویر ۱۰۴: روز عاشورای ۱۳۸۹ در خیابان انقلاب. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۹
- تصویر ۱۰۵: مراسم بر حیدیری یا ایا مظلوم در خیابان انقلاب، ۲۸ صفر ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۲۹
- تصویر ۱۰۶: یک نوجوان به عنوان سرخوان مراسم بر حیدری، عاشورای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۰
- تصویر ۱۰۷: مراسم شمع زنی در میدان بهبهانی، تاسوعای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۰
- تصویر ۱۰۸: مراسم شمع زنی در بخش های مختلف بافت تاریخی بوشهر با حضور مردم. تاسوعای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۱

- تصویر ۱۰۹: منبر مراسم شمع زنی در یکی از خانه های محله دهدشتی، تاسوعای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۱
- تصویر ۱۱۰: علم گردانی روز عاشورای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۲
- تصویر ۱۱۱: مختک گردانی در روز عاشورای ۱۳۸۹ و سیل جمعیت در خیابان انقلاب. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۲
- تصویر ۱۱۲: مراسم تعزیه در میدان کوتی، عاشورای ۱۳۸۹. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۳
- تصویر ۱۱۳: مراسم تعزیه در میدان کوتی، عاشورای ۱۳۸۹..... ۲۳۳

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۱۰	نمودار ۱: فرایند شکل گیری پژوهش در نگاه پوپر، ماخذ: نبوی، ۱۳۸۴
۱۰	نمودار ۲: سه مرحله روش علمی از نگاه پوپر. ماخذ: نبوی، ۱۳۸۴
۱۰	نمودار ۳: فرایند روش علمی در تبیین مساله. ماخذ: نبوی، ۱۳۸۴
۱۲	نمودار ۴: تقسیم بندی علوم از دید روش آزمون. ماخذ: نبوی، ۱۳۸۴
۱۳	نمودار ۵: ساختار علوم استقرائی. . ماخذ: نبوی، ۱۳۸۴
۱۶	نمودار ۶: فرایند پژوهش و خروجی های مورد انتظار. ماخذ: نگارنده
۱۸	نمودار ۷: فرایند بررسی ادبیات موضوع. ماخذ: نگارنده
۱۹	نمودار ۸: ابعاد سه گانه پایداری. ماخذ: پاگ (۱۳۸۳:۱۸۴)
۲۱	نمودار ۹: دیاگرام ۴ سطحی کرمونا. ماخذ: CARMONA(2003:40)
۲۲	نمودار ۱۰: کره های بارتون. ماخذ: CARMONA(2003:40)
۲۲	نمودار ۱۱: تصویر ذهنی استفانز از پایداری. ماخذ: پاگ (۱۳۸۳:۱۸۴)
۲۸	نمودار ۱۲: شبکه واحد همسایگی پایدار با کاربری مختلط. ماخذ: URBAN TASK FORCE(1999:66)
۲۹	نمودار ۱۴: مدل INSPIRE EASTEEXCELLENCE. ماخذ: ODPM(2004:19)
۲۹	نمودار ۱۳: مدل ایگان. ماخذ: ODPM(2004:19)
۳۰	نمودارهای ۳۰-۱۵: مدل های متنوع پایداری. ماخذ: HTTP://COMPUTINGFORSUSTAINABILITY.WORDPRESS.COM/
۵۳	نمودار ۳۱: معیارهای اصلی کیفیت در سنجش PPS. ماخذ: WWW.PPS.ORG
۵۴	نمودار ۳۲: اجزا سازنده شخصیت فضاهای عمومی. ماخذ: ODPM (2004:17)
۵۵	نمودار ۳۳: نظرسنجی ODPM در تحلیل میزان اثرگذاری مولفه های کیفیت. ماخذ: ODPM (2004:18)
۶۰	نمودار ۳۴: مدل مکان رلف-پانتر. ماخذ: CARMONA (2003:99)
۶۱	نمودار ۳۵: مدل مکان کانتر-مونتگمری. ماخذ: CARMONA (2003:99)
۶۲	نمودار ۳۶: مدل مکان پایدار. ماخذ: گلکار (۱۳۸۰:۵۴)
۶۵	نمودار ۳۷: مدل تحلیلی سنجش خاطره جمعی. (ماخذ: اسمعیلیان، رنجبر، ۱۳۸۹: ۵)
۹۵	نمودار ۳۸: توافق عمومی بر ارتباط مفهوم کیفیت و پایداری. ماخذ: نگارنده
۹۸	نمودار ۳۹: عوامل موثر بر پایداری میدان های شهری. ماخذ: نگارنده
۹۹	نمودار ۴۰: مدل پیشنهادی تحلیل پایداری در میدان های شهری. ماخذ: نگارنده
۱۰۰	نمودار ۴۱: چارچوب روش شناخت نمونه موردی پژوهش جهت تدوین نظریه خاص
۱۲۶	نمودار ۴۲: اطلاعات اقلیمی بوشهر. ماخذ: HTTP://WWW.CLIMATETEMP.INFO/IRAN/BUSHEHR.HTML
۱۶۹	نمودار ۴۳: گام اول آزمون. ماخذ: نگارنده
۱۷۱	نمودار ۴۴: گام دوم آزمون. ماخذ: نگارنده
۱۷۱	نمودار ۴۵: گام سوم آزمون. ماخذ: نگارنده

- نمودار ۴۶: نمودار جامع روش های آزمون. ماخذ: نگارنده..... ۱۷۱
- نمودار ۴۷: پراکندگی جنسی و سنی نمونه گیری. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۵
- مجموعه نمودار ۴۸: محل سکونت در ارتباط با بافت تاریخی. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۵
- نمودار ۴۹: میزان یادآوری مراسم مذهبی. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۶
- نمودار ۵۰: دلایل رجوع به بافت تاریخی در طول سال. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۶
- نمودار ۵۱: میزان ارتباط با مساجد بافت تاریخی. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۶
- نمودار ۵۲: میزان تاثیر مراسم مذهبی بر حضور مردم در بافت تاریخی. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۷
- نمودار ۵۳: سنجش مهمترین خاطرات از بافت تاریخی. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۷
- نمودار ۵۴: میزان تاثیر مراسم مذهبی بر دیدار دوستان و آشنایان. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۷
- نمودار ۵۵: پیش بینی میزان رونق مراسم مذهبی در آینده. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۸
- نمودار ۵۶: سنجش میزان تاثیر تغییرات اقلیمی بر برگزاری مراسم مذهبی. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۸
- نمودار ۵۷: سنجش میزان استقبال گروه های سنی مختلف از مراسم مذهبی. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۹
- نمودار ۵۸: سنجش میزان تاثیر مراسم مذهبی بر حفظ هویت محلات تاریخی. ماخذ: نگارنده..... ۲۳۹
- نمودار ۵۹: سنجش تاثیر فرسودگی بافت بر رونق مراسم در آینده. ماخذ: نگارنده..... ۲۴۰
- نمودار ۶۰: سنجش میزان تاثیر نوسازی و ایجاد کاربری های جدید بر رونق مساجد. ماخذ: نگارنده..... ۲۴۰
- نمودار ۶۱: مدل پیشنهادی جهت تحلیل پایداری در میدان. ماخذ: نگارنده..... ۲۵۶

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول ۱: ریشه های شکل گیری مفهوم پایداری. ماخذ: نگارنده.....	۲۴
جدول ۲: استراتژی های پایداری از دیدگاه متخصصین شهری . ماخذ : (CARMONA(2003: 42-47).....	۳۵
جدول ۳: استراتژی های پایداری از دیدگاه متخصصین شهری . ماخذ : (CARMONA(2003: 42-47).....	۳۶
جدول ۴: ماتریس اصول پایداری . ماخذ : (CARMONA(2003: 42-47).....	۳۷
جدول ۵: معیارهای پایداری در مقیاس های مختلف . ماخذ : (CARMONA(2003:42-47).....	۳۸
جدول ۶: مولفه های کیفیت در نگاه متخصصین. ماخذ: نگارنده.....	۴۹
جدول ۷: سطوح مختلف حس مکان. ماخذ: SHAMAI,1991:347-358.....	۵۹
جدول ۸: تحلیل عوامل موثر بر پایداری میدان ROMERBURG فرانکفورت. ماخذ: نگارنده.....	۵۳
جدول ۹: تحلیل عوامل موثر بر پایداری میدان GRAND PLACE بروکسل. ماخذ: نگارنده.....	۵۳
جدول ۱۰: تحلیل عوامل موثر بر پایداری میدان RAEKOJA تالین. ماخذ: نگارنده.....	۵۳
جدول ۱۱: تحلیل عوامل موثر بر پایداری میدان OLD TOWN پراگ. ماخذ: نگارنده.....	۵۳
جدول ۱۲: تحلیل عوامل موثر بر پایداری میدان TRAFALGAR لندن. ماخذ: نگارنده.....	۵۳
جدول ۱۳: تحلیل عوامل موثر بر پایداری میدان های مرکزی بافت تاریخی شیراز. ماخذ: نگارنده.....	۵۳
جدول ۱۴: مقایسه تطبیقی نمونه های موردی در مهمترین عامل موثر بر پایداری.....	۹۰

فصل اول: تعريف مساله، چارچوب روش شناسی عمومی پژوهش